

ปัจจัยทางสังคมและเทคโนโลยี ที่มีผลต่อการลงทุน การวางแผนการลงทุนและความท้าทายในยุค 4.0 Social and Technological Factors Affecting Investment, Investment Planning and Challenges in the Era of 4.0

เพชรน้อย เวทยประสิทธิ์
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

บทคัดย่อ

ปัจจุบันนิยมพูดถึง Thailand 4.0 ซึ่งเป็นโมเดลในการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลไทย ที่รัฐบาลต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยมีฐานคิดหลัก คือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” ที่ส่งผลต่อการลงทุนและการวางแผนการลงทุนในยุคต่อไป ที่สังคมและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก และรวดเร็วนี้ จะกระทบต่อแนวโน้มเศรษฐกิจและการลงทุนอย่างไรนั้น ในบทความนี้จะกล่าวถึงปัจจัยที่เป็นภาพใหญ่ (Macro) และเป็นปัจจัยระยะยาว (Long - Term - Trend) ที่อาจจะเกิดขึ้นได้

ไม่ว่ารัฐบาลจะสามารถผลักดันนโยบาย “Thailand 4.0” ได้สำเร็จหรือไม่นั้น การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของสังคมที่จะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี จะส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งจะกระทบต่อทั้งประชาชน และรัฐบาล ในท้ายที่สุดเชื่อว่าประชาชนจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องการลงทุนมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะต้องมีการลงทุนที่มีความเสี่ยงมากขึ้นเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่ต้องการ

สำหรับภาครัฐ อาจจะต้องมีมาตรการเพื่อรองรับกับปัญหาประมาณที่อาจจะเกิดขึ้นหลังจากที่ประเทศเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และออกกฎหมายมาควบคุมการลงทุนรูปแบบใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้มีความรวดเร็วทันท่วงที ซึ่งถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง สำหรับหน่วยงานที่กำลังดูแลการลงทุน

คำสำคัญ: การลงทุน; การวางแผนการลงทุน

Abstract

At the present time, we mostly mention about Thailand 4.0 which is the new economic model to the country development, initiated by Thai government. It aims to shift the economic structure toward the value-based economy where the economy is driven by innovation. The main concept of the value-based economy is to shift from commodity to the innovative products which will dramatically and rapidly affect its investment and investment planning, including the social and technological changes in the macro scope and long-term trend.

No matter the government successfully drives Thailand 4.0 policy, structural changes of society toward the absolute aged society in the next few years and the rapid change of technologies will inevitably affect the economic situation and inflation which will consequently affect the household and government. Ultimately, people ought to learn more about the riskier investment to get the required return.

For the above phenomena, it is the most challenge for government sector to launch the measures to solve the budgetary problems once we approach the absolute aged society; and to legislate the laws to control the new model of investment.

Keywords: Investment; perceived image; communication

บทนำ

ปัจจุบันนิยมพูดถึง Thailand 4.0 ซึ่งเป็นโมเดลในการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลไทย โมเดลนี้แตกต่างกันที่กลุ่มการลงทุนหลักของประเทศในขณะนั้น กล่าวคือในแต่ละยุคสมัยรัฐจะให้ความสนใจและส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมที่ต่างกันโดยอาจจะแบ่งเป็น Thailand 1.0 ซึ่งในช่วงนั้นรัฐจะเน้นการลงทุนทางภาคเกษตรกรรม Thailand 2.0 ที่มุ่งเน้นอุตสาหกรรมเบาแต่หันมาใช้แรงงานจำนวนมาก แทน เช่น เครื่องนุ่งห่ม รองเท้า กระเป๋า เครื่องประดับ และ Thailand 3.0 ซึ่งเป็นยุคของอุตสาหกรรมหนัก และการส่งออก มีการลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น ใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น เน้นเรื่องชิ้นส่วนยานยนต์ แผงวงจรไฟฟ้าที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น และเรื่องของการลงทุนโดยมีการลงทุนในต่างประเทศ

ส่วน Thailand 4.0 ปัจจุบันรัฐต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยมีฐานคิดหลัก คือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” แต่สำหรับเรื่องการลงทุนและการวางแผนการลงทุนในยุคต่อไปที่สังคมและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้จะกระทบต่อแนวโน้ม

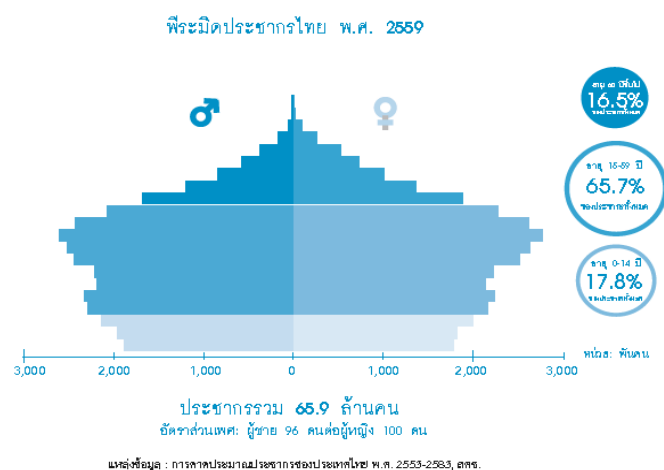

เศรษฐกิจและการลงทุนอย่างไรรันั้น ในบทความนี้จะกล่าวถึงปัจจัยที่เป็นภาพใหญ่ (Macro) และเป็นปัจจัยระยะยาว (Long-Term Trend) ที่อาจจะเกิดขึ้นได้

สังคมผู้สูงอายุ

องค์การสหประชาชาติ (United Nations--UN) ได้ให้นิยาม ผู้สูงอายุ (Older person) หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป และได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ
2. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์
3. ระดับสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super-aged society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด

ปีพ.ศ. 2559 จำนวนประชากร 65.9 ล้านคน มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 ล้านคนหรือคิดเป็น ร้อยละ 16.5 ของประชากรทั้งหมด

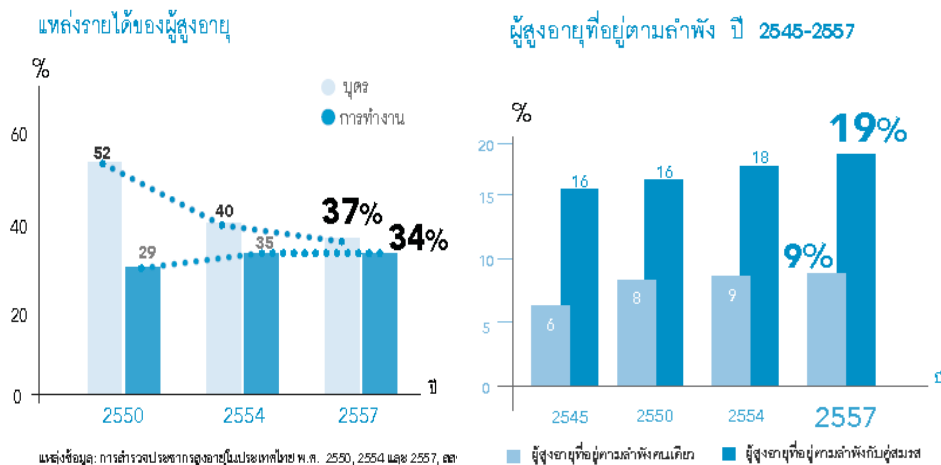
ประเทศ	ค.ศ. 1999*		ค.ศ. 2016	
	จำนวนประชากรทั้งหมด (พันคน)	ร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป	จำนวนประชากรทั้งหมด (พันคน)	ร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป
สิงคโปร์	3,823	10.5	5,697	18.7
ไทย	61,974	9.6	68,147	16.5
เวียดนาม	79,400	8.6	94,444	10.7
อินโดนีเซีย	208,644	7.2	260,581	8.5
เมียนมา	47,107	7.1	54,363	9.2
มาเลเซีย	22,899	6.1	30,752	9.5
ลาว	5,256	5.4	6,918	6.1
ฟิลิปปินส์	76,285	5.0	102,250	7.4
กัมพูชา	11,928	4.9	15,827	6.9
บรูไน	324	4.0	429	8.1

*ค.ศ. 1999 เป็นปีที่อาเซียนมีสมาชิกรวม 10 ประเทศ

แหล่งข้อมูล: UN, 2016

ประชากรคาดประมาณ ณ กลางปี พ.ศ. 2560 (1 กรกฎาคม) อยู่ที่ประมาณ 66 ล้านคน เป็นผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.1 ของประชากรทั้งหมด นั่นก็แปลว่า ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว และคาดการณ์ว่าในปีพ.ศ. 2564 ไทยจะเข้าสู่สังคมประชากรสูงวัยโดยสมบูรณ์ และคาดว่าจะในอีกประมาณ 20 ปีข้างหน้า สัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปจะสูงถึงร้อยละ 30 นอกจากนั้นคาดว่าจะในปี พ.ศ. 2562 จะเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยจะมีประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มากกว่าประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี)

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ขนาดของครอบครัวของคนไทยมีขนาดเล็กลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2559 ขนาดของครัวเรือนไทยเฉลี่ยอยู่ที่ 3 คน เทียบกับ 3.8 คนในปีพ.ศ. 2543 4.4 คนในปี พ.ศ. 2533 และ 5.2 คนในปีพ.ศ. 2523 และพบว่าสัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังนั้นมีแนวโน้มสูงขึ้น กล่าวคือผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังกับคู่สมรสหรืออยู่ลำพังคนเดียวในปี พ.ศ. 2557 คิดเป็นประมาณร้อยละ 28 เทียบกับปีพ.ศ. 2545 มีสัดส่วนของผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังกับคู่สมรสหรืออยู่ลำพังคนเดียวที่ประมาณร้อยละ 22 ในขณะที่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุนั้นมีแนวโน้มว่าบุตรยังคงเป็นแหล่งรายได้หลักแต่ก็ปรับลดลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือรายได้จากบุตรที่เคยอยู่ในสัดส่วนเฉลี่ยที่ระดับร้อยละ 52 ในปีพ.ศ. 2550 ปรับลดลงมาเหลือเพียงร้อยละ 37 ในปี พ.ศ. 2557 แต่อย่างไรก็ดีพบว่า ผู้สูงอายุถึงประมาณ 1 ใน 3 ยังมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน (มีรายได้ต่ำกว่า 2,647 บาทต่อเดือน)

จากปัจจัยเรื่องของสังคมผู้สูงอายุของไทยที่กล่าวมาแล้วนั้นมีการคาดการณ์ว่าสัดส่วนแรงงานที่ลดลงในอนาคตอาจทำให้ Potential GDP Growth ของประเทศไทยหายไปร้อยละ 1-1.6 กล่าวคือ อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยที่ร้อยละ 4.5 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา อาจชะลอลงเป็นร้อยละ 3-3.5% ในอนาคต และจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนที่จัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ยังชี้ให้เห็นว่ากลุ่มแรงงานมักจะเป็นลูกจ้างเมื่อมีอายุน้อย และมีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพจ้างงานตนเองหรือเป็นนายจ้างเมื่อมีอายุมากขึ้น นอกจากนั้น ในกลุ่มแรงงานที่มีอายุสูงก็มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้จ้างงานตนเองเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยหากกำลังแรงงานในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่เป็นการจ้างงานตนเองมากขึ้น ลักษณะอาชีพดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิผลการผลิตต่ำกว่าการเป็นเจ้าของกิจการหรือลูกจ้าง ดังนั้นจึงอาจส่งผลให้การเติบโตของรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประเทศชะลอตัวลง การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการเลือกอาชีพที่มีประสิทธิภาพต่ำของกำลังแรงงานไทยในอนาคต อาจส่งผลให้ผลผลิตต่อหัวโดยรวมของประเทศลดลงได้ถึงร้อยละ 30 ในอีก 30 ปีข้างหน้า

นอกจากนี้ของสังคมผู้สูงอายุต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจแล้วนั้น การที่ประเทศไทยจะก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุยังมีแนวโน้มว่าอัตราประชากรผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากนั้นอาจส่งผลให้อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากอุปสงค์มีแนวโน้มชะลอตัวลง ตัวอย่างของประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวเช่นญี่ปุ่นก็เป็นตัวอย่างของประเทศที่มีเงินเฟ้อที่ต่ำ ดังนั้นเราอาจจะมองได้ว่าปัจจัยเรื่องของสังคมผู้สูงอายุจะทำให้เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มที่จะเติบโตในระดับที่ต่ำกว่าในช่วงที่ผ่านมาและอัตราเงินเฟ้อก็มีแนวโน้มที่จะอยู่ในระดับต่ำ

สิ่งที่เป็นความท้าทายที่สุดของสังคมผู้สูงอายุอย่างหนึ่งคือ เรื่องของนโยบายรัฐว่าจะช่วยเหลือผู้สูงอายุได้ไปตลอดหรือไม่ เช่น ในงบรายจ่ายปีงบประมาณ 2561 ที่จัดสรรรองรับสังคมผู้สูงอายุอยู่ที่ 2.78 แสนล้านบาท แบ่งเป็น (1) เงินเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ วงเงิน 1.91 แสนล้านบาท (2) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 6.64 หมื่นล้านบาท และ (3) รายจ่ายด้านอื่น ๆ ได้แก่ค่าบริการสาธารณสุข กิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ รวม 2,776 ล้านบาท ตลอดจนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นงบประมาณ 9,758 ล้านบาท ซึ่ง นายสมศักดิ์ โชติรัตนะศิริ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณให้สัมภาษณ์ถึงตัวเลขงบประมาณที่จัดสรรเพื่อดูแลสังคมผู้สูงอายุว่า “ในปี พ.ศ. 2568 ที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยโดยสมบูรณ์ รัฐต้องใช้งบประมาณสูงถึง 3.62 แสนล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปัจจุบันกว่า 47% และภาระจะเพิ่มเป็นเท่าตัวคือ 4.78 แสนล้านบาท ในปีพ.ศ. 2578 ซึ่งเป็นปีที่จำนวนผู้สูงอายุอยู่ระดับสุดยอด คือ มีถึง 30.8% ของจำนวนประชากร คิดเป็นจำนวน 20.3 ล้านคน จากปีงบประมาณ 2560 ที่รัฐจัดสรรงบประมาณที่ 2.46 แสนล้านบาท ในจำนวนผู้สูงอายุ 11.7 ล้านคน คิดเป็น 17.12% ของจำนวนประชากร ภาระระดับนี้หากเศรษฐกิจแต่ละปีโตระดับ 5% รายได้ในการจัดเก็บก็น่าจะรองรับได้...” ซึ่งอาจจะมองว่าถ้าหากเศรษฐกิจไม่สามารถเติบโตได้ในระดับ 5% รัฐจะสามารถดำรงการช่วยเหลือผู้สูงอายุได้หรือไม่ จะมีการปรับลดสัดส่วนสวัสดิการของผู้สูงอายุลงหรือไม่ หรือต้องลดสัดส่วนเงินลงทุนในด้านอื่น ๆ เพื่อมาชดเชยส่วนนี้

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจะทำให้อัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มต่ำกว่าในอดีต

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วจะทำให้อัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มที่จะต่ำกว่าในอดีต ไม่ว่าจะเป็นในด้านของพลังงาน เช่น เทคโนโลยีการขุดเจาะ Shale oil & gas ซึ่งเป็นน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่ถูกกักอยู่ในชั้นหินดินดานอยู่ลึกลงไปใต้เปลือกโลก โดยต้องอาศัยเทคโนโลยีการขุดเจาะที่ซับซ้อนกว่าน้ำมันและก๊าซธรรมชาติแบบดั้งเดิม โดยในปัจจุบันเทคโนโลยีดังกล่าวทำให้ราคาน้ำมันลดลงจนทำให้กลุ่ม OPEC และ non - OPEC ตัดสินใจปรับลดกำลังการผลิตลง นอกจากนั้นเทคโนโลยีใหม่ ๆ ยังทำให้ราคาพลังงานทางเลือกต่าง ๆ มีราคาถูกลง

นอกจากนั้นเทคโนโลยีระบบการผลิตที่พัฒนาขึ้นส่งผลต่อการปรับเพิ่มขึ้นของค่าแรง กล่าวคือการผลิตแบบเครื่องจักรอัตโนมัติ (Automation) หมายถึง เครื่องจักรที่นำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาเพื่อช่วยควบคุมการทำงาน หรือเพื่อใช้สำหรับการทำงานในทุกขั้นตอน โดยการทำงานของเครื่องจักรอัตโนมัติสามารถทำงานเองได้ เพียงแค่ต้องการมนุษย์ในการดูแลควบคุมระบบและออกคำสั่งเครื่องเท่านั้นได้ทำให้ความต้องการแรงงานของมนุษย์ลดลง หรือไม่สมารถที่จะปรับเพิ่มค่าแรงได้เนื่องจากหากค่าแรงสูงขึ้นจะทำให้การใช้เครื่องจักรมีต้นทุนที่ถูกกว่าแรงงานคน ซึ่งต่อไปเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอาจจะไม่เพียงกระทบต่ออุตสาหกรรม

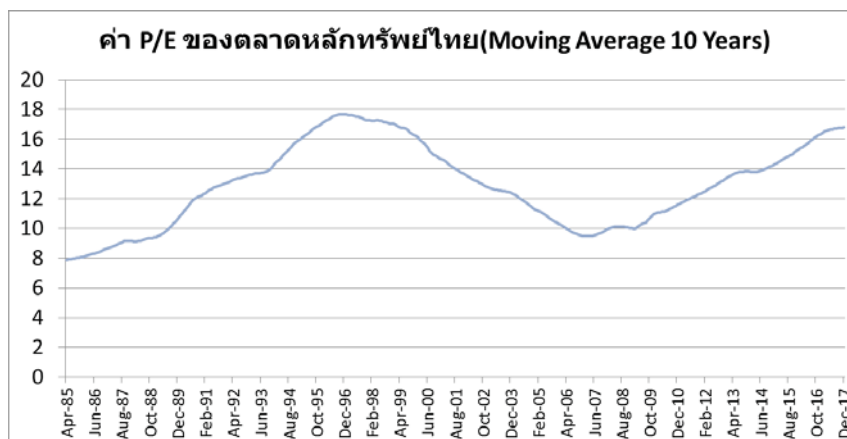
การผลิต แต่จะกระทบต่อแรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labor) และแรงงานกึ่งฝีมือ (Semi-skilled Labor) ในภาคอื่น ๆ ด้วย เช่นเทคโนโลยีจะก่อให้เกิดระบบ self-service checkouts มากขึ้นซึ่งจะทดแทนแรงงานคนในธุรกิจค้าปลีกจำนวนมาก และในท้ายที่สุดแรงงานฝีมือ (Skilled Labor) ก็จะได้รับผลกระทบจากการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence--AI) ไม่ต่างกับแรงงานไร้ฝีมือ และ แรงงานกึ่งฝีมือ ซึ่งจาก 2016 Human Capital Benchmarking Report ซึ่งจัดทำโดย The Society for Human Resources Management ประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าโดยเฉลี่ยเงินเดือนเพียงอย่างเดียวคิดเป็นประมาณร้อยละ 43 ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (Operating Expense) ดังนั้นการพัฒนาเทคโนโลยีนอกจากจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแล้วยังจะกดดันต่อค่าแรงและทำให้ต้นทุนสินค้าไม่ปรับเพิ่มขึ้นในระยะยาวซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออัตราเงินเฟ้อ

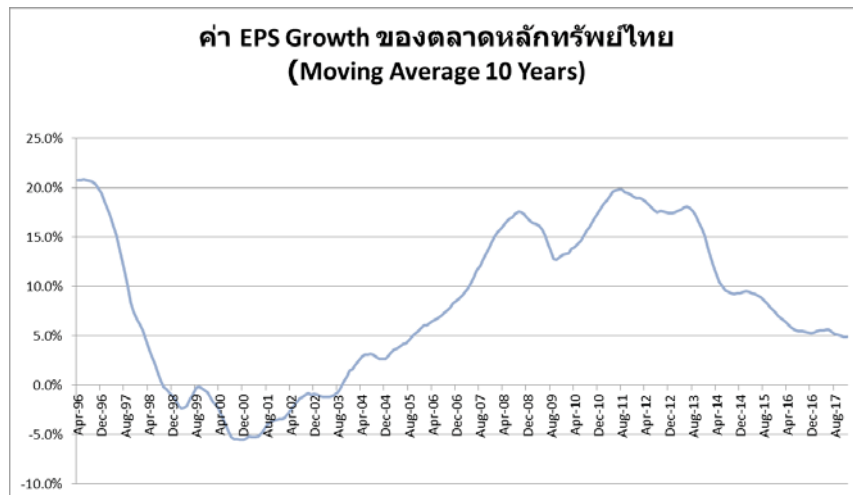
นอกจากนั้นเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือ (Mobile Technology) ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมากยังส่งผลกระทบต่อประกอบธุรกิจอย่างมากกล่าวคือ การเกิดขึ้นและแพร่หลายของ Internet ส่งผลให้การแข่งขันทางธุรกิจรุนแรงมากขึ้นเนื่องจาก Internet ส่งผลให้ลดต้นทุนในการเข้าสู่ธุรกิจ (barriers to entry) เช่น ธุรกิจไม่จำเป็นต้องมีหน้าร้าน/สาขา/ตัวแทนจำหน่าย โดยบริษัทสามารถขายของผ่าน Internet ได้ โดยเราจะเห็นได้ว่าอย่างในประเทศสหรัฐอเมริกา เว็บไซต์ขายปลีกออนไลน์รายใหญ่ของโลก Amazon สามารถส่งผลกระทบต่ออย่างมากกับ Walmart ซึ่งเป็นบริษัทค้าปลีกขนาดใหญ่ได้ หรือการมี YouTube ทำให้คนสามารถมีช่อง (Channel) เป็นของตัวเองได้โดยแทบจะไม่ต้องลงทุน นอกจากนั้น Internet/Mobile ยังทำให้ผู้บริโภคสามารถเปรียบเทียบข้อมูลต่าง ๆ ของสินค้า/บริการ ได้รวดเร็วกว่าเดิมมากทำให้เกิดการแข่งขันด้านราคามากขึ้นกว่าเดิมที่เห็นชัดเจนคือธุรกิจสายการบิน นอกจากนั้นหากมีบริษัทที่คิดทำอะไรใหม่ ๆ ได้จะถูกลอกเลียนแบบได้โดยใช้เวลาไม่นาน เช่นกรณี Facebook และ Instagram ได้ทำการเลียนแบบโมเดลของ Snapchat ไปไว้ในแอปพลิเคชันของตนในนาม Facebook Directs และ Instagram Stories เป็นการอัดคลิปวิดีโอสั้น ๆ และจะแสดงผลประมาณ 24 ชั่วโมงก่อนจะลบตัวเองออกไป และได้รับการตอบรับอย่างดีโดยเฉพาะ Instagram Stories ที่คนนิยมเล่นกันมากขึ้น ซึ่ง Instagram Stories ทำให้มี Daily active users (DAU) 200 ล้านคนในเดือน เมษายน ค.ศ. 2017 และกระโดดเป็น 250 ล้านคนในเดือน พฤษภาคม 2017 ในขณะที่เดือน มิถุนายน-กรกฎาคม 2517 ฟัง Snapchat ผู้ริเริ่มไอเดียระบบนี้กลับมี DAU เพียง 173 ล้านคน

ซึ่งจากแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีดังกล่าวจะทำให้อัตราเงินเฟ้อในอนาคตมีแนวโน้มที่จะต่ำกว่าในอดีต และส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยที่อาจจะอยู่ในระดับต่ำกว่าในอดีต และทำให้นักลงทุนอาจจะต้องหันไปลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงมากขึ้นเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่ตนเองต้องการ

ผลกระทบต่อการลงทุน

จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นค่อนข้างจะไปในแนวทางเดียวกันว่าในระยะกลาง-ยาว อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจจึงมีแนวโน้มที่จะเติบโตได้ช้าลง ประกอบกับอัตราเงินเฟ้อที่มีแนวโน้มที่จะอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าในอดีต จึงอาจจะส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยตลาดมีแนวโน้มที่จะต่ำกว่าในอดีต ดังนั้นคาดว่าจะส่งผลให้การลงทุนในตราสารหนี้และเงินฝากมีแนวโน้มที่จะให้ผลตอบแทนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าในอดีต และอาจจะส่งผลให้นักลงทุนจะมีพฤติกรรมที่จะพยายามหาลงทุนในสินทรัพย์ที่เสี่ยงมากขึ้น (Search for yield) และสุดท้ายอาจจะส่งผลให้ราคาสินทรัพย์ต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะมีราคาสูงหรือแพงขึ้นในระยะยาวเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการคิดลด (Discount) มีการปรับลดลงและนักลงทุนอาจจะต้องการการชดเชยความเสี่ยง (Risk Premium) ลดลง ซึ่งเราอาจจะสังเกตได้จากหุ้นที่มีแนวโน้มมีอัตราส่วนราคาต่อกำไร (P/E Ratio) ที่สูงขึ้นใกล้เคียงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจทั้งที่อัตราการเติบโตของบริษัทจดทะเบียนไม่ได้มีการเติบโตใกล้เคียงกับในอดีต

ที่มา : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลกระทบต่อการวางแผนการลงทุน

การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างนี้อาจจะส่งผลกระทบต่อการวางแผนการลงทุนในหลาย ๆ มิติทั้งในภาพเล็ก (Micro) และภาพใหญ่ (Macro) กล่าวคือสำหรับนักลงทุนทั่วไป การวางแผนทางการเงินอาจจะเริ่มจากการตั้งเป้าหมายทางการเงินแล้วคำนวณเรื่องของทรัพย์สินที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่จะออมเพิ่มในอนาคตและจัดสรรเงินลงทุน (Asset Allocation) ไปในสินทรัพย์การลงทุนต่าง ๆ ที่ให้อัตราผลตอบแทนคาดหวังที่สูงในระดับที่ทำให้เป้าหมายทางการเงินเป็นจริงและมีระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ โดยนักลงทุนส่วนใหญ่มักเลือกใช้ข้อมูลในอดีตเพื่อที่จะคำนวณอัตราผลตอบแทนคาดหวัง (Expected Return) แต่จากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างนี้อาจจะทำให้การใช้ข้อมูลในอดีตมาพยากรณ์อัตราผลตอบแทนคาดหวังนั้นได้ผลที่ไม่ถูกต้องและอาจจะทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายทางการเงิน

สำหรับในภาพใหญ่นั้นอาจจะกระทบต่อกองทุนเพื่อสวัสดิการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันเช่น กองทุนประกันสังคมซึ่งจากการประมาณการโดยให้ผลตอบแทนเฉลี่ยของสินทรัพย์ที่มีความมั่นคงสูง (ได้แก่ ตัวเงินคลัง พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่มีกระทรวงการคลังค้ำประกัน เงินฝากธนาคารที่ได้รับการค้ำประกัน และหุ้นกู้เอกชนที่ได้รับการจัดอันดับเครดิต) อยู่เฉลี่ยร้อยละ 3 พบว่า เงินกองทุนประกันสังคมกองทุนประโยชน์ทดแทน 2 กรณี (สงเคราะห์บุตร และ ชราภาพ) เงินกองทุนสะสมสำหรับการจ่ายเงินบำนาญชราภาพจะหมดลงภายในปี พ.ศ. 2586 แต่ถ้าอัตราผลตอบแทนต่ำกว่าที่คาดไว้ก็อาจจะทำให้เงินกองทุนดังกล่าวหมดลงเร็วกว่าที่คาดการณ์ไว้และอาจจะก่อให้เกิดปัญหาได้เช่นเดียวกันกับกรณีของกองทุนบำนาญข้าราชการที่คาดหวังผลตอบแทนที่ระดับประมาณร้อยละ 9 ต่อปี แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างเศรษฐกิจทำให้อัตราผลตอบแทนที่ทำได้จริงได้ไม่ถึงร้อยละ 7 และส่งผลให้เกิดการเรียกร้องจนสุดท้ายมีการแก้ไขกฎหมายให้ข้าราชการที่เข้าเงื่อนไขสามารถ “Undo” ได้และกลายเป็นภาระของงบประมาณประเทศ

ความท้าทายในด้านของการลงทุนและการวางแผนการลงทุน

จากแนวโน้มสภาพสังคมและเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามที่ได้กล่าวไว้นั้น ก่อให้เกิดความท้าทายทั้งต่อนักลงทุน อุตสาหกรรมการลงทุน รวมไปถึงผู้บริหารประเทศ ดังต่อไปนี้

ความท้าทายด้านงบประมาณของประเทศ

ดังที่กล่าวไปแล้วนั้นว่าการที่ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและจำนวนผู้สูงอายุมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจะก่อให้เกิดภาระกับภาครัฐทั้งในแง่การจัดเก็บรายได้และรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่แนวโน้มประเทศต่าง ๆ ในโลกนั้นเน้นที่จะปรับลดอัตราภาษีลงเพื่อดึงดูดการลงทุน ดังนั้น ทางแก้ไขสำหรับภาครัฐอาจจะต้องพยายามให้การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพได้ดีขึ้น มากกว่าที่จะเพิ่มอัตราภาษี ดังนั้นจึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งของรัฐที่จะทำให้สามารถเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อนที่จะมีการระดมเงินจากผู้สูงอายุที่สูงขึ้นมาก และเงินกองทุนประกันสังคมจะหมดลง

ความท้าทายด้านการให้ความรู้เรื่องการลงทุนและการวางแผนการเงิน

จากแนวโน้มที่ผู้สูงอายุมีแนวโน้มจะพึ่งลูกหลานน้อยลงและสวัสดิการของผู้สูงอายุที่จัดให้โดยรัฐที่มีค่อนข้างจำกัด ดังนั้น การที่ผู้สูงอายุจะสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้นจะต้องพึ่งพาการวางแผนเกษียณอายุที่เหมาะสม ประชาชนจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องของการออมเงิน การลงทุน และการวางแผนทางการเงินอย่างมีระบบ ซึ่งในปัจจุบันมีระบบที่ช่วยเพื่อเตรียมความพร้อมทางการเงินในวัยเกษียณ เช่น กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) กองทุนประกันสังคม (สปส.) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) และกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ (กบช.) แต่สุดท้ายประชาชนก็ต้องเข้าใจในการลงทุนและการออมมากขึ้นกว่าในยุคก่อนเนื่องจากกองทุนดังกล่าวเป็นการออกแบบมาเพื่อให้ประชาชนสามารถมีชีวิตอยู่ได้ตามสมควรหลังจากที่เกษียณอายุ แต่ถ้าหากต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีอาจจะต้องมีการออมในภาคสมัครใจ เช่น กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (Retirement Mutual Fund--RMF) ประกันชีวิตแบบบำนาญ ซึ่งจำเป็นต้องเข้าใจเรื่องการลงทุนพอสมควร รวมถึงต้องวางแผนการลงทุนด้วยว่าจะสามารถมีรายได้เพียงพอตามที่ต้องการในยามเกษียณได้หรือไม่ ดังนั้นอาจจะเป็นความท้าทายของระบบการศึกษาที่อาจจะต้องนำเรื่องของการลงทุนและการวางแผนทางการเงินเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาเพื่อที่จะให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

ความท้าทายด้านกฎหมาย

เนื่องจากเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าไปอย่างมาก การระดมทุนในรูปแบบใหม่ ๆ เช่น Clown Fund-ing, Initial Coin Offering (ICO) หรือสินทรัพย์ชนิดใหม่เช่น Cryptocurrency อาจจะยังไม่มีกฎหมายออกมารองรับได้ทัน ดังนั้นการออกกฎหมายที่จะควบคุมการลงทุนรูปแบบใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคตให้มีความรวดเร็วทันทั่วทั้งนั้นจึงเป็นความท้าทายอย่างมากสำหรับหน่วยงานที่กำลังดูแลการลงทุน

บทสรุป

จากประเด็นข้างต้นที่กล่าวมาแล้วนั้น ไม่ว่ารัฐบาลจะสามารถผลักดันนโยบาย “Thailand 4.0” ได้สำเร็จหรือไม่นั้น การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของสังคมที่จะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี จะส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งจะกระทบต่อทั้งประชาชนและรัฐบาล ในท้ายที่สุดเชื่อว่าประชาชนจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องการลงทุนมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะต้องมีการลงทุนที่มีความเสี่ยงมากขึ้นเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่ต้องการ

สำหรับภาครัฐ อาจจะต้องมีมาตรการเพื่อรองรับกับปัญหางบประมาณที่อาจเกิดขึ้นหลังจากที่ประเทศเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และอาจจะต้องติดตามสมมติฐานในการลงทุนของกองทุนต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อที่จะสามารถรองรับในกรณีที่ประเทศมีการคลั่งเพิ่มมากขึ้นกว่าที่คาดไว้เดิม และหาทางรองรับโดยการเพิ่มรายได้ของภาครัฐให้เพียงพอต่อรายจ่ายในการดูแลผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาภาระทางการคลังจากการให้สวัสดิการทางสังคมของรัฐบาลในกรณีศึกษาโครงการประกันสังคมและโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า. (2551). ค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2560, จาก www.fpo.go.th/e_research/pdf/research_project_3_2_4
- ฐานเศรษฐกิจ. (2560). งบอัฐมสังคมสูงวัยพุ่ง อีก20 ปีเฉียด 5 แสนล้าน. ค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2560, จาก <http://www.thansettakij.com/content/210038>
- ประเทศไทยกับปัญหาอัตราเงินเฟ้อที่อยู่ในระดับต่ำ. (2560). ค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2560, จาก <http://www.forbesthailand.com/investment-outlook-detail.php?did=1829>
- ปราโมทย์ ประสาทกุล, ปัทมา ว่าพัฒน์วงศ์, มนสิการ กาญจนะจิตรา, ศุทธิดา ชวนวัน, จงจิตต์ ฤทธิรงค์, สุภรต์ จรัสสิทธิ์ และคนอื่น ๆ. (2560). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559. นครปฐม: Institute Institute for Population and Social Research, Mahidol University.
- ผลตอบแทน 9% ความคาดหวังที่ต้องเปลี่ยนไป. (2555.). ค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2560, จาก <https://mgronline.com/mutualfund/detail/9550000047392>
- รู้จักกับ Thailand 4.0 แบบเข้าใจง่าย อ่านรอบเดียว เล่าได้เป็นช่องเป็นฉาก!!!. (2559). ค้นเมื่อ 3 มกราคม 2561, จาก <http://thaiembdc.org/th/2016/12/29/%E0%>
- เศรษฐกิจไทยในสังคมชราภาพ: บริบทใหม่ต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางรายได้. (2559). ค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2560, จาก <https://www.pier.or.th/?abridged=%>
- สารประชากรมหาวิทยาลัยมหิดล. (2560). ค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2560, จาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsrbeta/th/Gazette.aspx>

2016 Human Capital Report – SHRM. (2559). Retrieved December 8, 2560, from <https://www.shrm.org/hr-today/trends-and...and.../2016-Human-Capital-Report.pdf>

Reducing elderly poverty in Thailand : The role of Thailand's pension and social assistance programs (Thai). (2555). Retrieved December 8, 2560, from <http://documents.worldbank.org/curated/en/355211468120870525/Reducing-elderly-poverty-in-Thailand-the-role-of-Thailands-pension-and-social-assistance-programs>